

Joan Fuster, beneficiós i contraproductent alhora

Mig segle després de la publicació de *Nosaltres, els valencians* (1962), Vicent Sanchis (València, 1961) constata en l'assaig *Valencians, encara*, publicat per Proa, que el llibre de Joan Fuster ha tingut efectes contraris a les intencions de l'autor perquè va generar anticossos.

A més, com a catecisme aplicat a la pràctica, ha fracassat en gran part, i per això amb els anys ha estat complementat o rebutjat per unes altres aportacions d'intenció diversa. L'obra de Fuster, constata Sanchis, no ha cobert encara un dels seus principals propòsits polítics ni socials, que era el de canviar el caràcter, que qualificava de *dramàtic*, de la situació valenciana del seu temps. I és difícil que canviï sota la doctrina fusteriana, pensa.

No podem, però, parlar d'un fracàs total, adverteix l'autor, perquè va actuar de revulsiu de la societat valenciana, principalment la intel·lectual, que és el que pretenia. Després, perquè aquella reflexió encara és del tot útil. I finalment perquè, diu Sanchis, que es confessa fusteria impenitent, "els presumptes ideòlegs antifusterians que l'han pretès rebatre no han passat de ser una broma indocta, pur sainet ridícul". Tot i la importància dels efectes negatius, "cal dir que el saldo ha estat positiu".

Amb aquest assaig, Vicent Sanchis, professor de la Facultat de Comunicació Blanquerna, director general d'EL TEMPS i col·laborador de diversos mitjans de comunicació, va obtenir el XXXIII Premi Carles Rahola d'Assaig.

L'obra de Fuster, constata Sanchis, no ha cobert encara un dels seus principals propòsits polítics ni socials. I a més, va desencadenar unes conseqüències negatives que encara s'arrossegueu, detecta Sanchis. "En siga conscient o no, ho vulga o no –afirma Sanchis–, l'anticatalansime valencià existeix de la manera que s'ha produït

Vicent Sanchis analitza la influència que el mític llibre de Joan Fuster, 'Nosaltres, els valencians', ha exercit sobre la societat valenciana. El seu assaig, 'Valencians, encara', és premi Rahola d'Assaig.

perquè abans hi va haver Joan Fuster. N'és una gens gloriosa conseqüència. Sense l'obra de Fuster, seria floklore residual, és a dir, res".

El veredicté és que, "sense exagerar gaire", l'anticatalansime "ha triomfat políticament i, en certa manera i en certs territoris, socialment".

Un fenomen nou. Fuster provoca un fenomen nou. "La febrada anticatalanista autòctona –diu Sanchis– supura amb una intensitat variable segons ha convingut als seus inductors en cada moment des dels anys setanta, plantejada de manera tan radical i massiva, és una patologia nova". Nova perquè la visceralitat anticatalana blasquista d'abans de la guerra era poc bel·ligerant, inofensiva.

El llibre de Fuster, i la seva continuació, *El País Valencià*, publicat aquell mateix any i en castellà, va ser l'embrió, recorda Sanchis, d'un anticatalansime amb sigles polítiques, per primera vegada al País Valencià. Així, es pot considerar per exemple que Unió Valenciana també és un efecte de Joan Fuster i de la doctrina que segregava el llibre.

Vicent Sanchis publica en l'editorial Proa

Una de les conclusions sobre els efectes negatius de les tesis de Joan Fuster és que van generar uns anticossos que han ajudat el Partit Popular a governar el País Valencià, sense oposició, com ja van ajudar, en primer lloc, la UCD, en temps d'Adolfo Suárez.

"El PP –afirma Sanchis– ha basat una part important del seu èxit polític en els contraefectes socials provocats pel llibre de Fuster, i ha pogut vendre un valencianisme regionalista buit perquè l'han revestit d'anticatalansime, que al País Valencià té una clientela molt àmplia".

L'autor de l'assaig comprova amb impotència que el procés de castellanització i de sucursalització del país s'ha accentuat més com a efecte de rebot pel llibre. "L'anticatalansime que ha generat el llibre –diu– ha ajudat indirectament el procés de castellanització".

Fuster i el seu llibre van originar, afirma, una ideologia contrària, l'anticatalansime, per primera vegada expressat teòricament, des de Miquel Adlert i Vicente Ramos Pérez o Simón Santonja, fins a Juan García Sentandreu, un dels darrers teòrics de l'anticatalansime més totalitari.

l'assaig Valencians, encara. Cinquanta anys després de Joan Fuster.

“Com que Fuster –diu– segrega el cos ideològic contrari a les seves tesis, aquest cos ideològic es transforma en una justificació del procés de castellanització. Fuster emet a contracor un antifusterianisme i aquest antifusterianisme és també un cos doctrinal que permet continuar, això sí, d’una altra manera, el procés de castellanització i amb una ideologia al darrere que no és tan descarnada com l’espanyolisme pur. Dóna armes al PP per a farcir la seva ideologia d’un valencianisme que és fals”.

Els qui estan amarats d’aquest cos doctrinal s’expressen així, recorda Sanchis: “Jo sóc valencià, però no sóc catalanista, sóc bilingüe i parle castellà i sóc més valencià que ningú perquè estic contra els catalans”.

Un fet paradoxal. Sanchis reconeix que el fet és absolutament paradoxal i que el seu raonament pot semblar polèmic i discutible, “però jo ho veig així”.

El llibre de Sanchis porta a preguntar-nos si l’enquistada majoria electoral del PP no ha rebaixat la seva viscerali-

tat, no ha deixat una mica de banda la carta populista de l’anticatalanisme.

“Sí”, respon Sanchis, “el PP, que ha tret oxigen als partits anticatalanistes estrictes, només reactiva l’anticatalanisme com a cortina de fum per tapar altres problemes o quan creu que hi ha perill que aquestes opcions que es deien Unió Valenciana i Coalició Valenciana prenguen volada electoral, però ara com ara no és el cas. Per això fa l’efecte que està més mitigat. El fet és que el PP el tornarà a utilitzar, a fer reviscolar, quan li convinga. El dosificarà a consciència.”

I sense Fuster, el procés de castellanització hauria continuat tan ferm?, cal preguntar. Les respostes són hipotètiques. Un “vés a saber”. N’hi ha dues.

“Potser sense Fuster –diu Sanchis– el procés de castellanització hauria avançat pur, hauria estat més bèstia, és a dir, d’un espanyolisme sense complexos ni coartades regionalistes folklòriques. O podria haver passat una altra cosa, que s’hagués generat un valencianisme no tan declaradament catalanista i això sí que no sabem quins efectes hauria tingut. Un valencianisme més diferent,

més equilibrat. Un valencianisme que hauria acceptat la unitat lingüística però no el pancatalanisme polític de Fuster.”

La part positiva. En la part positiva dels efectes del llibre de Fuster, apareix, en primer lloc, la funció de revulsiu del llibre. “Va fer pensar –diu Sanchis– una part important de la societat valenciana, com ell pretenia, en un moment de misèria política, intel·lectual, cultural i nacional. Fuster reactiva, o activa, el pensament nacionalment decent, aplicat al País Valencià, i obre horitzons de grandesa. Això, en part, ho aconsegueix. Perquè el món de la intel·lectualitat valenciana, sobretot l’universitari, és el que és gràcies a Fuster. I el món de l’activisme cultural, i, en part, el polític, també. Són, per tant, unes conseqüències importantíssimes”.

Pel que fa a les revisions, la d’Eduard Mira i Damià Mollà (*De impura natione: el valencianisme, un joc de poder*), per a Sanchis és fallida, perquè defensava una reconciliació entre *blaveros* i catalanistes que no es produeix mai, entre altres coses perquè els *blaveros* no tenen necessitat de cap pau.

I la de Mira (*Sobre la nació dels valencians*) és molt més seriosa i solvent, i que ha seguit el valencianisme polític que ara té èxit, polític i editorial, finalment. “És una revisió que –diu Sanchis– els fa proclamar: som valencians, parlem català, la nostra cultura és catalana però volem que la nostra nació siga valenciana”.

El camí que té el valencianisme polític actual té un risc. “Tant Compromís com Esquerra Unida –diu– són una combinació de dos elements, el nacional, que és el de Mira, i el social, que és el dels indignats. Si la combinació funciona, no hi ha límits. Però si es decanta massa cap al moviment dels indignats, pot quedar convertit en un corrent radical i sense possibilitat de governar de veritat. La combinació seria, dins de Compromís, entre Enric Morera i Mònica Oltra. El valencianisme no es pot decantar del tot cap a Mònica Oltra perquè perdrà una part important de la seua raó de ser”.

Lluís Bonada